

LRDIS

Oriana Fallaci

Intervista con il Potere

We know
books

Copyright © 2009-2017 Rizzoli Libri S.p.A. / Rizzoli, Milan

© 2018 Mondadori Libri S.p.A.

Prima edizione Rizzoli 2009

Prima edizione aggiornata BUR Opere di Oriana Fallaci dicembre 2010

www.bur.eu

Site oficial Oriana Fallaci www.orianafallaci.com

Credit copertă: © FotograFFF/Shutterstock.com

© 2024 by Editura Lebăda Neagră
pentru prezenta ediție în limba română

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea, punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

www.blackswanpublishing.ro

Editura Lebăda Neagră
Iași, Str. Plopii fără Soț, nr. 45, 700273

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FALLACI, ORIANA

Interviu cu Puterea / Oriana Fallaci; trad. din lb. italiană de Ines Simionescu. -
Iași: Lebăda Neagră, 2024

ISBN 978-630-330-075-7

I. Simionescu, Ines (trad.)

32

94

S E R I A D E A U T O R

ORIANA FALLACI

INTERVIU CU PUTEREA

Traducere din limba italiană
de **Ines Simionescu**

Lebăda Neagră
Iași, 2024

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI. Interviu cu Puterea

Prolog	9
Primul capitol	33
Al doilea capitol	137

PARTEA A DOUA. Interviuuri

Robert Kennedy	209
James Farmer	222
Dalai Lama	236
Rashida Abedi	253
Faruk al-Kaddoumi	272
Sandro Pertini	290
Giovanni Malagodi	325
Ugo La Malfa	351
Giancarlo Pajetta	380
Enrico Berlinguer	410
Deng Xiaoping	439
Lech Wałęsa	472
Mieczysław Rakowski	496
Ariel Sharon	522

ANEXĂ

<i>Nota editorului italian</i>	551
<i>Note biografice</i>	554

Oriana Fallaci (29 iunie 1929 - 15 septembrie 2006), jurnalist de origine italiană, a început studiile la Universitatea din Florența, în medicină și chimie; ulterior, s-a transferat în domeniul artei, însă fără a absolvi. La îndemnul unchiului său, el însuși ziarist, Oriana Fallaci a început cariera în jurnalism, devenind corespondent special pentru ziarul italian *Il Mattino dell'Italia centrale* (1946). Începând cu anul 1967, a fost corespondent de război în Vietnam, Orientul Mijlociu și America de Sud.

Personaj controversat, cu un curaj feroce și o determinare ieșită din comun, Oriana Fallaci a fost un adversar al Islamului, pe care l-a considerat noul fascism, și a contestat modul în care erau tratate femeile musulmane. A luptat împotriva avortului și a susținut superioritatea civilizației occidentale.

Interviurile realizate de Oriana Fallaci au vizat prin întrebările sale incomode numeroase personalități: Yasser Arafat (om politic palestinian), Golda Meir (prim-ministru al Israelului), Indira Gandhi (prim-ministru al Indiei), Haile Selassie (împăratul Etiopiei), Deng Xiaoping (politician în China), Henry Kissinger (secretar de stat american).

Cărțile sale au fost traduse în peste 21 de limbi și au fost recompensate cu numeroase premii internaționale pentru pace, progres, cultură și pentru jurnalism.

La Editura Lebăda Neagră, în seria de autor Oriana Fallaci au apărut *Sexul inutil*, *Cele șapte păcate ale Hollywoodului*, *Scrisoare pentru un copil niciodată născut* și *Un Om*.

PARTEA ÎNTÂI

Interviu cu Puterea

Prolog

MURISE BĂRBATUL PE CARE-L iubeam și m-am apucat să scriu un roman care să dea sens acelei tragedii. Ca să-l scriu, mă exilasem într-o cameră de la primul etaj al casei mele din Toscana și era ca și cum m-aș fi strecurat într-un tunel al cărui capăt nu-l vezi, o rază de lumină. Camera era de fapt un hol foarte scurt, mobilat cu câteva rafturi cu cărți, o măsuță, un scaun, slab luminată de o jumătate de fereastră cu vedere spre un câmp de măslini. La marginea câmpului și chiar sub jumătatea de fereastră, un păr pe care îmi cădeau privirile atunci când ridicam ochii în căutarea soarelui. Nu ieșeam din casă nici măcar pentru a merge în grădină sau la piscină, nu comunicam nici măcar cu persoanele din familia mea. Dimineața mă trezeam, mă așezam la măsuță, stăteam acolo până noaptea târziu, îngrămădind hârtiile scrise pe care uneori le încuviințam, iar alteori le aruncam. Cel mult mă opream ca să cobor la mama care se stingeă ca o lumânare în pat, devorată de un monstru invizibil pe care-l numeau cancer. Cu pași identici, gesturi identice, coboram scările care duceau la parter, traversam holul cu marele orologiu care bătea la fiecare șaiszeci de minute scoțând sunetul clopotului de la Westminster și intram în camera în care zăcea cu o resemnare furioasă: chipul frumos tot mai slăbit, mâinile frumoase din ce în ce mai uscățive. „Ce mai faci?” „Rău.” Vorbeam puțin, aproape de parcă ne-ar fi fost frică să ne spunem una alteia ce credeam: „Acum pleci și tu”, „Acum plec și eu.” Pauzele pe care le-am petrecut cu ea au fost o succesiune de mișcări pe care le-am furat de la asistentă și care aveau unicul scop de a ne ascunde tăcerea: să o ridic într-o poziție mai puțin

incomodă, potrivindu-i pernele, verificând buteliile de oxigen datorită cărora putea respira. Odată încheiat ceremonialul, șoptea o frază: aproape întotdeauna aceeași. „Ai să orbești din cauza cărții ăleia.” Eu răspundeam în glumă că mi-aș fi pus ochelari, depuneam un sărut timid pe fruntea ca de fildeș, traversam din nou holul, urcam înapoi scările și mă întorceam în exilul meu lipsit de legăturile cu lumea.

În interiorul tunelului, spațiul nu mai avea spațiu, timpul nu mai avea timp, iar Istoria nu exista. Nu mă întâlneam niciodată cu nimeni, nu răspundeam niciodată la telefon, nu citeam niciodată ziarele: creierul meu era un mușchi care acționa exclusiv în funcție de efortul cu care mă distruseam, de fantasma pe care încercam să o readuc la viață, cu ajutorul memoriei și al imaginației. Auzisem undeva că Mao Zedong murise de bătrânețe la Beijing și că zăcea îmbălsămat în Piața Păcii Celeste, unde îi construiau un mausoleu, că la Teheran șahul Reza Pahlavi avea probleme pentru că mullahii umpleau moscheile cu oameni gata de revoltă, că în Managua dictatorul Somoza nu urma să mai reziste mult pentru că mișcarea sandinistă avansa, că în Statele Unite Jim Carter fusese ales președinte. Dar veștile care în trecut m-ar fi umplut de entuziasm și m-ar fi condus în China, Iran, Nicaragua, înapoi la New York, unde aveam un birou și o a doua casă, acum îmi atingeau conștiința ca niște ecouri înfundate și lipsite de interes. Nici măcar nu mă mai uitam în calendar. Doar orologiul din hol era cel care-mi spunea că a trecut o zi, repetarea la fiecare șazeci de minute a acelor dangăte obsesive; mărturie a alternării anotimpurilor nu stătea decât părul de sub jumătatea de fereastră. Curgeau din el pere când m-am așezat la măsuță, așa că trebuie să fi fost vară, dar după un timp frunzele i s-au îngălbenit, așa că trebuie să fi venit toamna, după un timp le-a pierdut pe toate, rămânând gol în zăpadă, așa că trebuie să fi venit iarna. Și apoi trebuie să fi fost iarnă pentru că era frig și ploua, iar cineva vorbea despre un Crăciun trecut, deși nu-mi aminteam să fi sărbătorit Crăciunul,

cineva vorbea despre un început de an și acesta trecut, deși nu-mi aminteam să fi sărbătorit Anul Nou. A fost probabil atunci când am stat mai mult cu mama și am ajutat-o să mănânce un desert pe care nu-l putea înghiți?

Într-o seară înghețată, am coborât să verific buteliile de oxigen, să-i potrivesc pernele, s-o ridic într-o poziție mai puțin incomodă, iar când și-a mișcat buzele, n-a ieșit niciun sunet: monstrul invizibil urcase până la corzile vocale. Însăpăimântată, i-am sugerat fraza „ai-să-orbești-din-cauza-cărții-ăleia”. A clătinat din cap pentru a răspunde că nu. Am înșirat o serie de întrebări care s-o ajute să mă facă să înțeleg: îi era sete, voia să meargă la toaletă, nu mai suporta durerea? Dar la fiecare întrebare clătina din cap că nu, nu, nu. A fost nevoie de un secol până când asistenta să perceapă cuvântul „preot”, și să înțeleagă că voia să vină un preot. Și preotul a venit cu valjoara lui de flacoane ce conțineau apă sfințită, ulei sfințit, alte lichide sfințite și patentate pentru vindecarea sufletului. Ca un vrăjitor care este pe cale să execute un exorcism misterios, s-a decorat cu patrafire negre brodate cu aur și argint, a luat crucea, a recitat litanii, a stropit-o cu lichidele sfințite, a absolvit-o de păcatele pe care nu le-a comis niciodată. Apoi a plecat și m-a lăsat singură cu ea care, ușurată de ideea că a fost iertată de păcate niciodată comise, mi-a arătat scaunul de lângă pat. M-am așezat acolo, cu inima bătându-mi cu putere, și am rămas șase zile și șase nopți, uitând de fantasma care m-a furat ei cu o carte. Moartea mamei nu este comparabilă cu moartea bărbatului pe care l-ai iubit: este anticiparea morții tale. Pentru că este moartea fapturii care te-a conceput, te-a purtat în pântec, ți-a dat viață. Este carnea ta, este carnea ei, sângele tău și sângele ei, corpul tău este o prelungire a corpului său: în momentul în care moare, moare fizic o parte din tine sau principiul tău și nici nu contează că, pentru a vă separa, cordonul ombilical a fost tăiat. Prin urmare, pentru a amâna acea moarte care era o anticipare a propriei mele

morți, am rămas trează. Ca să rămân trează, o țineam trează și vorbeam, vorbeam. I-am vorbit despre ceea ce nu i-am spus niciodată și nu aș spune nimănui, despre rănilile mele, despre regretele mele, despre îndoielile mele, despre povara prețioasă care era însăși viața, i-am spus că, în ciuda acelor răni, acelor regrete și îndoieli, mi-a plăcut atât de mult viața, eram atât de fericită că m-am născut și i-am mulțumit în genunchi că mi-a dat naștere. Chiar dacă nu ar fi făcut alte lucruri bune în bunătatea sa, în generozitatea sa, faptul că mi-a dat viață mi-ar fi fost de ajuns pentru a-i justifica viața. Iar eu am sperat că recunoștința mea o va răsplăti pentru orice neplăcere pe care i-aș fi putut-o pricinui. Pentru a-mi răspunde că o făceam fericită, mândră de gestul frumos pe care l-a făcut, mi-a strâns cu putere degetele și și-a deschis larg ochii căprui asupra mea. Apoi, când venea tatăl meu, mi-l indica cu degetul arătător zâmbind: parcă pentru a-mi aminti că darul venea și de la el.

În a șaptea noapte m-am prăbușit și am căzut subit într-un somn datorat epuizării, din care m-am trezit scuturată de asistentă care țipa cuprinsă de panică: „Treziți-vă, treziți-vă!” Mama abia mai respira, iar ochii ei, deveniți dintr-odată albaștri, se uitau deja în gol. S-a dus în brațele mele, ca o pasăre mică amorțită de frig, și, pentru a o conduce la cimitir, am ieșit în sfârșit din casă, observând că străzile erau încă străzi, că oamenii erau încă oameni. Dar lucrul ăsta nu m-a tentat și m-am întors imediat în tunelul meu, transformând exilul în închisoare. Odată dispărută mama, care mă smulgea de la masă și mă silea să cobor scările, să traversez holul cu orologiu, să intru în camera acum încuiată și evitată de toată lumea, nu mai aveam niciun motiv să ies din camera cu jumătatea de fereastră deschisă spre câmpul de măslini. Și, în timp ce fantoma uitată timp de șase zile și șase nopți reintra în stăpânirea propriei mele existențe, în timp ce creierul meu redevenea un mușchi, pentru a fi folosit exclusiv în scopul cărții pe care o scriam, camera s-a transformat

într-o celulă deasupra părului care înflorește într-un nor de flori albe, astfel că trebuie să fi sosit primăvara, apoi a plouat din nou cu pere, așa că trebuie să fi sosit o altă vară, după care i-au îngălbenit din nou frunzele, încât trebuie să fi venit o altă toamnă, apoi le-a pierdut din nou, dezgolindu-se în mijlocul zăpezii, încât trebuie să fi venit o altă iarnă, apoi înflorind a doua oară într-un nor de flori albe, încât trebuie să fi venit o altă primăvară care să alunece curând într-o a treia vară și o a treia toamnă și într-o a treia iarnă. Lumea, o amintire din ce în ce mai îndepărtată. Istoria, o realitate din care îmi ajungeau ecouri tot mai estomate. Mai târziu aveam să descopăr aproape cu stupeoare că în China s-a încheiat Revoluția culturală, iar marea sa victimă, Deng Xiaoping, preluase postul de la Mao Zedong, că în Iran șahul Reza Pahlavi a fugit lăsând țara în mâinile unui preot bătrân pe nume Khomeini, că în Nicaragua dictatorul Somoza fusese răsturnat laolaltă cu armata lui de către sandiniști. Așa cum prezisese mama, orbisem cu adevărat.

Brusc, în întunericul tunelului a apărut o licărire de lumină care se filtră prin perdeaua orbirii mele pentru a-mi aminti cu nostalgie de lumea pe care o îngropasem odată cu cele două persoane pe care le iubeam. Cred că asta s-a întâmplat în perioada în care părul a înflorit pentru a treia oară și din roman mai rămăseseră de scris doar ultimele pagini. Pe fiecare pagină, o renaștere a curiozității pentru evenimentele pe care delirul meu le ignorase, o nevoie de a șterge până și amintirea aceluia delir, o nerăbdare de a mă întoarce la călătorii, aventuri, descoperiri, pe scurt, la viața de altădată. Atunci, celula în care mă închisesem a devenit insuportabilă, ecoul orologiului care la fiecare șaizeci de minute repeta sunetul clopotului Big Ben a devenit un coșmar, ba chiar o tortură. Cu furia unui prizonier care se aruncă asupra temnicerului său, am coborât în hol și i-am oprit mecanismul. Apoi mi-am reluat munca, m-am mutat într-o altă aripă a casei, m-am instalat într-o încăpere mare, plină de ferestre. A doua zi am reînceput să citesc ziarele,

să mă uit la televizor, să răspund la telefon, am ieșit chiar și în grădină, forțându-mă să merg până la piscină, unde de două veri nu mă mai scufundasem, nu mă mai bucurasem de o rază de soare. Tatăl meu smulgea buruienile care crescuseră pe margini. A ridicat capul, m-a învăluit într-o privire neîncrezătoare și a exclamat: „*Redivivi te salutant!*”³ Iar eu am izbucnit într-un râs de al cărui sunet m-am speriat: în toți acei ani petrecuți în compania unei fantasme și într-o tăcere care vorbea doar despre moarte, uitasem până și să râd, fiindcă, pentru prima dată, mă auzeam din nou râzând. Câteva săptămâni mai târziu, cartea era terminată și luam avionul spre New York pentru a mă înfățișa la ieșirea din tunel cu șovăiala prizonierului rămas prea mult timp în întuneric. Ce să faci cu atât de mult spațiu, cu atât de multă lumină? În ce fel să reiei obiceiurile pierdute, experiențele întrerupte, existența de dinainte? O carte abia terminată, de altfel, nu îți redă libertatea pe care ți-a luat-o ziua în care ai conceput-o. Așa cum un fiu nou-născut este îndrumat, apărat de capcane și perfidii, iar asta te duce înapoi la chinurile care te-au devorat în timp ce o scriai. Pe scurt, știam bine că sfârșitul osteneții mele m-ar fi învăluit într-o nouă sclavie, reînviind fantasma care mă furase mamei mele atunci când avea nevoie de mine.

* * *

— Nu pot scăpa de ea, i-am spus prietenului meu care, anunțându-mi o surpriză, mă invitase la cină și care, de îndată ce a ieșit din centrul orașului Washington, a început să conducă pe autostrada spre Virginia. Mă urmărește oriunde mă duc, orice aș face, chiar dacă a fost geloasă pe întoarcerea mea la viață și ar fi vrut să mă împiedice.

3. „Cei înviați din morți te salută” (lat., în original) (n.tr.).

Publicată în iunie în Italia, *Un Om*⁴ a stârnit un tumult identic cu succesul său, iar lucrul de care mă temeam s-a împlinit: coșmarul continua. De parcă asta nu ar fi fost de ajuns, urma să fie tradusă în curând în cincisprezece limbi și în fiecare țară s-ar fi reluat ceremonialul sufocant al lansării, al laudelor și polemicilor ce reînviu prezența fantasmei revenite la viață.

— Nu reușesc pentru că este un mort care nu vrea să moară.

— Nu mai poate muri, acum că l-ai salvat de la uitare, răsunse prietenul. Nu se mai poate odihni, nu-ți mai poate permite să-l uiți. Te va bântui mereu. Îl vei avea pentru totdeauna alături de tine, în patul tău, în creierul tău. Acum nu mai ai de ales decât să înveți să trăiești împreună, fără să-i permiți să-ți sechestreze mintea, inteligența. Nu mai vorbi despre asta, fă altceva. Reia interviuarea Istoriei.

Am clătinat din cap:

— Interviuearea Istoriei înseamnă interviuearea Puterii și m-am săturat să scriu despre Putere. Cartea aia nu este, oare, despre Putere, oare nu spune povestea unui om care se luptă cu Puterea și este ucis de Putere?

— Da, dar nu spune totul despre Putere. De exemplu, nu spune cu ce ar fi ajuns să lupte acel om și, ucis de Putere, dacă ar fi trăit și ar fi venit la putere.

— S-ar fi comportat bine, i-am replicat eu, jignită.

— Nu sunt sigur, deși îmi place să cred asta. Puterea este o boală care îi duce în Iad până și pe îngerii Raiului. Dacă ar fi supraviețuit și ar fi ajuns într-o zi la putere, și-ar fi pierdut toată inocența, toată puritatea. Și ar fi făcut ce fac alții: s-ar fi corupt, ar fi devenit malefic. Nu l-ai mai fi iubit.

— Nu este posibil! Nu este adevărat!

Zâmbi fără să-și ia privirea de la autostradă.

4. Apărută la Editura Lebăda Neagră în 2023, în traducerea din limba italiană a Ioanei Baciuc (n.r.).

— Este posibil și adevărat. Li se întâmplă ceva bărbaților și femeilor care ajung la putere într-un fel sau altul. Ceva care îi urăște, care îi înrăiește, care îi distruge și îi determină să distrugă chiar dacă ar fi vrut să construiască Grădina Raiului pe Pământ. Știi asta la fel de bine ca și mine. Și astfel mint chiar dacă înainte erau sinceri, devin vanitoși chiar dacă înainte erau modești, tiranici chiar dacă înainte erau toleranți. Ucid chiar dacă înainte nu erau capabili să strivească nici măcar o muscă. Nu mântuiești pe nimeni de putere: la orice nivel, în orice regim, în democrații ca și în revoluții. Uită-te la revoluționarii din vremea noastră: nu a scăpat Lenin, nu a scăpat Tito, nu a scăpat Mao Zedong, nu a scăpat Castro. Și totuși, la început, nu erau conduși de intenții rele.

— Erau conduși de ideea de a înlocui puterea altor oameni cu propria lor putere!

— Nu, erau conduși de un vis. De visul de a schimba lumea, de a o face mai bună. Și pentru acel vis au sacrificat o viață liniștită, poate chiar îmbelșugată, și-au riscat viața, au fost persecutați, arestați, exilați. Nu aveau ambiții personale, sau nu întotdeauna. Nu intenționau să mintă, să trădeze, să ucidă. Și totuși, de îndată ce a fost îndepărtată puterea care mințea, trăda, ucidea, au început să mintă, să trădeze și să ucidă. Au devenit tirani. Cât despre liderii pe care nimeni nu îndrăznește să-i numească astăzi tirani, precum Churchill, Roosevelt sau De Gaulle, îți pot demonstra că până la un anumit punct au fost și ei tirani. Și, oricum, nu i-aș defini drept campioni ai inocenței și purității. Au trădat, au mințit și au ucis cât și tiranii recunoscuți.

— Poate pentru că nu erau puri, nu erau inocenți nici înainte.

— În unele cazuri, nu. În altele, în schimb, erau. Și au încetat să mai fie imediat ce s-au aflat la conducere. Îți spun eu că nici măcar Ioana d'Arc, dacă ar fi devenit regina Franței, n-ar fi rămas pură și inocentă. Și nu exclud că, din postura de despot războinic, nu ar fi comis câteva infamii sau măcar unele

nedreptăți. Chiar și un mecanic de locomotivă devine arogant când știe că-și administrează pasagerii.

— Unde mă duci? i-am tăiat vorba, enervată.

Conduceam prin beznă de o jumătate de oră fără să vedem altceva decât copaci de o parte și de alta a autostrăzii și nu reușeam să înțeleg de ce alesese un loc atât de îndepărtat.

— Într-un orașel pe nume Burke, răspunse enigmatic.

— Trebuie să fie un restaurant extraordinar dacă merită să facem o călătorie atât de lungă.

— Mai mult decât extraordinar, interesant, spuse.

— Și care este tipul de bucătărie care îl face interesant?

— Bucătăria nu contează. Contează bucătarul, spuse el.

— Este un bucătar renumit?

— Era. Spun că era pentru că nimeni nu mai vorbește acum despre el.

— Dar este încă bun sau nu?

— Nu știu dacă este bun sau a fost bun. N-am mai mâncat niciodată la el.

— Așadar mergem la un restaurant unde n-ai mai fost niciodată și unde gătește un bucătar despre care nu știi nici măcar dacă este bun, am exclamat eu și mai enervată. Știi măcar dacă este francez, italian sau chinez?

— Vietnamez, a clarificat el.

Iar chestiunea m-a făcut curioasă. După ce Ho Și Min a murit, care nu era tocmai un bucătar bun, ci mai degrabă un patiser, nu știam că există un bucătar vietnamez renumit. Cât despre restaurantele vietnameze, nu le știam decât pe cele din Saigon, iar singurul despre care păstrasem o părere gastronomică bună era taverna la care noi, jurnaliștii, mergeam la sfârșitul anilor 1960 și în prima jumătate a anilor 1970. Se numea Da Le Loi deoarece avea intrarea pe strada Le Loi și ne plăcea fiindcă era în centru, aproape de hotelurile și de birourile noastre. Apoi, pentru că și în perioadele în care mâncarea nu prea se găsea puteam mânca lucruri delicioase: homari și creveți de apă